
MANIFESTATIONS OF OPPOSITION PARTIES IN ROMANIAN PRESS (1944-1947)**Marius-George Cojocaru, Assist. Prof., PhD, "Ovidius" University of Constanța**

Abstract: One of the immediate gains of Romanian society after 23 August 1944 was the restoration of press freedom. In September 1944 reappeared almost all the newspapers that had been suspended during the authoritarian monarchy of King Carol and Antonescu. However the press remained subject to military censorship Armistice Convention which provided control not only of periodicals but more others. Thus the press and the radio had no independence and that made the properly inform of the citizens about the domestic and international situation almost impossible. The first editions of the newspapers after August 23, 1944 competed in the glorification of Stalin and Soviet soldiers who "liberated" Romania. But before long these types of events in the media have been in the background and political parties newspapers reminded of how journalism was made in democracy.

Keywords: press, political institutions, political parties, political opposition, manifestation.

Actul de la 23 august 1944 a restabilit în România libertățile cetățenești anulate de regimul politic impus prin Constituția din februarie 1938 și continuat de Ion Antonescu. Unul dintre câștigurile imediate ale societății românești după prăbușirea dictaturii l-a constituit aparenta restabilirea a libertății presei. Astfel, cu toate că în luna septembrie 1944 în țară reapăruseră aproape toate ziarele care fuseseră suspendate în perioada 1938 – 1944, presa a rămas supusă cenzurii militare. Convenția de Armistițiu din 12 septembrie 1944 anunța prin articolul 16 controlul asupra presei, stabilind că tipărirea, importul și răspândirea în România a publicațiilor periodice și neperiodice, prezentarea spectacolelor de teatru, a filmelor, programul de activitate și funcționare a stațiilor de telegraf fără fir, a poștei, telegrafului, și telefoanelor nu puteau fi efectuate decât cu acordul Înalțului comandament Aliat¹. Prevederea, la fel ca majoritatea articolelor Convenției, se impunea în ciuda firavelor obiecții ale societății românești, care, paradoxal, era foarte conștientă de rolul presei scrise și vorbite.

Comandamentul Aliat prin „acordul” obligatoriu asupra activității mijloacelor de informare în masă și de comunicații controla practic presa și radioul, ceea ce făcea imposibilă informarea corectă a cetățenilor. Astfel, despre situația internă și internațională nu se relata decât ceea ce considera *Comandamentul* necesar, iar despre abuzurile comise de trupele sovietice pe teritoriul României nu se pomenea absolut nimic, deoarece orice relatare pe această temă era interzisă sub pedeapsa suspendării ziarului.

Primele numere ale cotidienele de după 23 august 1944 se întreceau în slăvirea lui Stalin și a soldaților sovietici care „eliberaseră” România. Dar în scurtă vreme aceste tipuri de manifestări în presă au trecut pe locul secund, iar oficioasele partidelor politice și-au reamintit de felul cum se făcea gazetărie în democrație. Prezentarea programelor politice ale partidelor de care aparțineau sau cu care simpatizau era însoțită, firesc, de acuze reciproce și incisive, iar contradicțiile pe diverse teme erau foarte virulente. Guvernarea era asigurată de un cabinet de militari condus de generalul Constantin Sănătescu, care avea în componență fără portofoliu și

---

¹ „Monitorul Oficial”, partea I, anul CXII, nr. 219, 22 septembrie 1944, p. 6373.

câte un reprezentat al partidelor care-l susținuseră pe Regele Mihai²: Partidul Național Țărănesc, Partidul Național Liberal, Partidul Social-Democrat și Partidul Comunist din România. Teoretic toate cele patru forțe politice care se consideră că au fost în preajma Regelui se aflau la guvernare, numai că Partidul Comunist din România era singurul care deținea prin Lucrețiu Pătrășcanu Ministerul Justiției. Din acest motiv Partidul Național Țărănesc și Partidul Național Liberal s-au considerat și chiar s-au comportat în multe cazuri ca partide de opoziție al căror scop de preluare a puterii era evident, la început individual și apoi comun. Referindu-ne la manifestările opoziției în presa românească avem în vedere în materialul de față o serie de relatări ale evenimentelor politice și sociale din România primilor ani postbelici. Acestea sunt spicuite în primul rând dintre paginile oficioaselor PNȚ și PNL, respectiv *Dreptatea* și *Viitorul*, dar și ale unui alt mare cotidian de dreapta – *Universul*, toate aflate în colecția Bibliotecii Academiei Române.

Astfel se pornise un soi de campanie electorală care a debutat în, să-i spunem *presa de opoziție*, cu polemici pe marginea prezentării programelor unor eventuale guvernări, iar editorii *Dreptății* erau de părere că „(...) nu sunt decât programul PNȚ din 1936. Noi care eram atunci clasificați pentru acest program drept ovreizanți și bolșevici, nu putem decât surâde la entuziasmul pe care-l vedem azi în jurul lui (...). Paternitatea lui ne aparține (...). Noi vom realiza statul țăărănesc. Ca partid de democrație reală el asigură așa cum a făcut-o și prin programul și guvernările sale din trecut condițiuni de egalitate politică și civilă tuturor minorităților care trăiesc pe teritoriul statului nostru. Noi am combătut cu o rară vigoare toate legile rasiale, toate persecuțiile criminale contra evreilor și vom pedepsi cu cea mai aspră severitate pe toți acei cari sa-u făcut vinovați de aceste nelegiuiri (...). Neculai Titulescu care era gata să soluționeze pentru totdeauna problemele raporturilor noastre cu Rusia Sovietică, a fost înlăturat din guvern în mod criminal , el făcând politica externă a partidului nostru al cărui membru a și fost (...)”³. Societatea românească a fost rapid atrasă în jocul electoral iar patima a înlocuit rațiunea în manifestațiile politice. Controversele dintre partidele de stânga și cele de dreapta nu s-au limitat din păcate doar la vorbe și, în tumultoasa luptă politică specifică perioadelor de democrație românească, fie ea și aparentă, au început violențele grupurile politice, relatate imediat în presă. Descrierea unui asemenea incident s-a făcut pe larg în „Dreptatea”, care la 15 octombrie 1944 titra: „Ieri după amiază a avut loc la sediul PNȚ din strada Clemanceau nr. 6 întrunirea tineretului Național Țărănesc (...). În timp ce mulțimea manifesta pe strada Clemenceau s-a apropiat un grup de vreo 40 de comuniști încolonați și ei fiecare purtând câte două plancarde (sic!). În momentul când au ajuns aproape de mulțimea adunată, la Palat se manifesta pentru Uniunea Sovietică și Națiunile Unite, în vreme ce tineretul pornise să danseze *Hora Unirii*. În clipa aceea, unul dintre manifestați, despre care s-a stabilit că era unghur din MADOSZ, a scos un revolver trăgând asupra unui soldat mai multe focuri(...)”⁴. Sigur că a urmat intervenția organelor de ordine care au dispersat violent pe manifestați, determinând acuze de partizanat din partea stângii politice. Pe eșichierul politic românesc se așezaseră deja taberele, iar acesta se completase de la

² Titu Georgescu, *România în istoria Europei*, București, Editura Holding Reporter, 1997 p. 177.

³ „Dreptatea”, seria a doua, an I, nr. 41, 13 octombrie 1944, p. 1.

⁴ „Dreptatea”, nr. 44, 15 octombrie 1944, p. 1.

extrema stângă la dreapta politică. Pentru că extrema dreaptă fusese anihilată oficial, iar orice asemănare cu aceasta aducea oprobriul public, toate partidele se acuzau reciproc de practici fasciste. Cu ocazia publicării programului de guvernare al Partidului Național Țărănesc⁵, invocând câteva pretinse articole calomnioase țărăniștii cereau vehement „suprimarea ziarelor *Scânteia* și *România Liberă*. Libertate dar fără fasciști. Ziarele *Scânteia* și *România Liberă*, într-un ton și într-un stil care amintește pe acelea ale oficioaselor lui Goebbels, atacă vehement bazele morale ale actului de la 23 august, Partide, oameni politici, ziare și ziarști care ani de-a rândul au stat stâlpi neclintiți în apărarea libertății, se văd împrăștiați cu noroiul calomniei și al relei credințe. *Metoda este fără îndoială fascistă*. Se evită argumentul național, se evită discuția liberă, se evită criteriul obiectivității. În schimb, pe bază de falsuri și răstălmăcirii și de calomnii se transformă realități evidente pentru toți oamenii de bine în acțiunea de provocare și dezbinare națională (...). Ziarele care consideră fascistă redacția *Dreptății* trebuie să dispară pentru că ele fac jocul inamicului, arătând că organul PNȚ s-ar putea pune direct sau indirect în slujba inamicului.”⁶

Presiunea politică exercitată asupra primului guvern Sănătescu a fost sesizată și relatată și de o parte a presei, care a publicat textul documentului înmănat premierului de către vicepreședintele *Comisiei Aliate de Control a Armistițiului*. Guvernul român era acuzat de faptul că împiedică punerea în aplicare a prevederilor *Convenției de Armistițiu*, iar documentul amintit semăna cu o notă ultimativă atât de familiară diplomației sovietice în raporturile cu România: „(...) Comisiunea Aliată de Control este nevoită să constate mersul cu totul nesatisfăcător al aplicării Convenției de Armistițiu, ceea ce se explică prin lipsa dorinței necesare și a bunăvoinței din partea guvernului României de a asigura executarea clauzelor de Armistițiu de către autoritățile românești (...). N-au fost îndeplinite acele articole ale Convenției pentru care nu era nevoie de vreo pregătire specială și care nici nu sunt în funcție de oarecare dificultăți obiective (...). Comisiunea Aliată de Control cere ca Guvernul României să curme această politică de târăgănare (...) și să se apuce, în mod serios, de asigurarea îndeplinirii rapide și conștiincioase a tuturor clauzelor de Armistițiu. Comisiunea Aliată de Control atrage atenția Guvernului României asupra întregii seriozități a situației create în privința îndeplinirii Armistițiului de la 12 septembrie și cere ca fără întârziere să fie luate măsuri care să asigure îndeplinirea Convenției.”⁷

Solicitarea imperativă a fost înmănată la 2 noiembrie 1944 premierului român Constantin Sănătescu, fiind semnată de locuitorul președintelui *Comisiei Aliate de Control*, general-locotenent Vladislav Petrovici Vinogradov și a avut un rol foarte important în căderea primului cabinet Sănătescu. De altfel demisia acestuia n-a surprins pe nimeni. *Dreptatea* de exemplu titra sec, asemenea unui fapt divers așteptat: „Astăzi 4 noiembrie 1944 domnul general C. Sănătescu, Președintele Consiliului de Miniștri și-a luat rămas bun de la membrii guvernului demisionat (...). După demisia guvernului, prezentată M. S. Regelui, Majestatea Sa a binevoit a însărcina cu formarea guvernului din nou pe domnul general Sănătescu (...). La ora 7 seara s-a știut că noul guvern a fost definitiv constituit”⁸.

⁵ „Dreptatea”, nr. 45, 16 octombrie 1944, p. 2.

⁶ „Dreptatea”, nr. 46, 17 octombrie 1944, p. 1.

⁷ „Dreptatea”, nr. 62, 5 noiembrie 1944, p. 1.

⁸ „Dreptatea”, nr. 63, 6 noiembrie 1944, p. 3.

Nici acest mandat al generalului Sănătescu nu a rezolvat încordările politice care au reapărut în scurtă vreme: „De-abia constituit, al doilea guvern Sănătescu trebuie să facă față unor dificultăți excepționale ivite în politica internă. Pe lângă sarcinile de război, pe lângă grija îndeplinirii Convenției de Armistițiu, noua echipă ministerială se găsește dintr-o zi pe alta în situația de a lupta cu o parte din organizațiile politice care i-au permis alcătuirea. Cauzele profunde care despart partidele în problema socială sunt destul de numeroase (...)”⁹. Există însă și un fenomen care dădea fiori foștilor apropiați ai regimurilor carlist și antonescian și care a fost unul dintre puținele puncte comune ale grupurilor politice din România acelor ani. La începutul lui septembrie 1944 presa românească de toate culorile politice a declanșat atacul împotriva intelectualilor care trebuiau epurați pentru trecutul lor între care și mulți ziariști. În scurtă vreme chestiunea epurării s-a extins și asupra funcționarilor publici, cuprinzând treptat toate compartimentele vieții sociale. Nimeni nu bănuia ce conotație va primi acest termen în numai câțiva ani și cât de mult va fi afectată societatea românească. Presa de dreapta se mulțumea acum doar să atragă atenția asupra faptului că în „problema epurării funcționarilor publici, membrii comisiunilor trebuie să fie feriți de suspiciune. Epurația trebuie făcută cu toată atențiunea și obiectivitatea”¹⁰.

Primul ministru nu a reușit să domolească ambițiile politice ale stângii și extremei stângi, ai căror reprezentanți în guvern provocau crize în lanț¹¹. După numai o lună de guvernare inevitabilul s-a produs și „faptul divers așteptat” a fost adus la cunoștința opiniei publice la fel de sec: „Eri (sic!) 2 decembrie a.c. între orele 10-14 a avut loc un Consiliu de miniștri sub președinția domnului general de Corp de Armată Adjutant Constantin Sănătescu în care s-a discutat situația politică internă. După terminarea ședinței, domnul Prim Ministru s-a prezentat la Palatul Regal depunând în mâinile M.S. Regelui demisia guvernului. Până la soluționarea crizei membrii actualului guvern vor continua girarea departamentelor respective (...). În după amiaza zilei de 2 decembrie, Majestatea Sa Regele, în urma demisiei guvernului a primit în audiență de consultare pe domnii Constantin I.C. Brătianu, Lucrețiu Pătrășcanu, Titel Petrescu și Iuliu Maniu. Domnul General de Corp de Armată Adjutant Nicolae Rădescu a fost însărcinat cu formarea noului guvern”¹².

Către sfârșitul lui 1944 și începutul anului 1945 o periodicele partidelor care făceau opoziție politicii impuse de Moscova cu ajutorul stângii românești erau în pericol să nu mai apară în urma dispozițiilor *Comisiei Aliate de Control*. Organele lor de presă erau în pragul falimentului din cauza numeroaselor obstrucții care li se făceau de către comuniști, iar *Universul* a fost chiar suprimat pentru o perioadă de către sovietici¹³. Astfel, la începutul lunii februarie 1945 pe fondul acțiunilor dirijate de aceștia pentru aducerea la putere în România a unui guvern comunist, muncitorii tipografi au refuzat să tipărească *Dreptatea* și *Viitorul*. Constantin I. C. Brătianu a denunțat aceste practici arătând că: „Față de încercările care se fac de unii agitatori de a sugruma libertatea presei instituind în tipografii o cenzură clandestină și anonimă, care împiedică libera exprimare a opiniei, atât a partidelor de ordine reprezentate în guvern, cât și a oamenilor cu răspundere în țară, mă simt dator să fac apel la toți cetățenii

⁹ „Dreptatea”, nr. 83, 1 decembrie 1944, p. 1.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ Constantin Sănătescu, *Jurnal*, București, Editura Humanitas, 1993, p. 176.

¹² „Dreptatea”, nr. 86, 3 decembrie 1944, pp. 1-2.

¹³ Constantin Sănătescu, *Op. cit.*, p. 174.

însuflețiți de principiile adevăratei democrații ca să sprijine acțiunea de limpezire începută de noi nu în interesul unui partid, ci pentru apărarea libertății publice în temeiul regimului constituțional și democratic pentru care luptă Națiunile Unite. Aliații noștri alături de cari soldații români își varsă sângele pentru un ideal comun ne cer să instaurăm ordine în țara noastră, ca și în toate țările eliberate din Europa, un regim de sinceră democrație și libertate, al cărui fundament este în primul rând *Libertatea Presei*. Răspunzând acestor imperative, partidele democratice cari cu sprijinul Coroanei, Armatei și al întregului popor român au izgonit pe dușmani și uneltele lor din țară și au înscăunat din nou un regim de libertate și democrație sau vor tolera astăzi ca principalul său așezământ: *Libertatea Presei* să fie călcat în picioare. Ele adresează tuturor muncitorilor conștienți și îndeosebi elitei muncitorilor formată totdeauna de breasla tipografilor care a contribuit la luminarea poporului, cerându-le să nu se solidarizeze cu metodele hitleriste de cenzură și siluire a scrisului. PNL credincios tradiției sale este hotărât să apere cu toată energia *Libertatea Presei* și respectul legilor fiind convins că se poate bizui pe sprijinul tuturor bunilor români și adevărați democrați conștienți”¹⁴. Articolul semnat de fruntașul liberal apăruse într-o ediție specială a *Viitorului*, doar că din păcate valorile democratice enunțate și cuvintele mari adresate muncitorilor valorau mai puțin decât promisiunile comuniștilor.

Și succesorul lui Sănătescu, primul ministru Nicolae Rădescu condamnase anterior acțiunea tipografilor în celebra cuvântare de la cinematograful „Aro” din 11 februarie 1945, dar protestul lui radiodifuzat nu a produs nici un ecou în rândul tipografilor¹⁵.

Ca urmare a ceea ce Brătianu numise cenzura clandestină și care generase refuzul muncitorilor de a tipări ziarele partidelor democrate, la 1 martie 1945 *Dreptatea* și-a încetat apariția. Ea va fi oficial retrasă de pe piață la 6 martie 1945 la cererea *Comisiei Aliate de Control*¹⁶.

Guvernul Rădescu n-a fost nici el scutit de opoziția comuniștilor și de presiunile *Comisiei Aliate de Control* dominată de reprezentanții Uniunii Sovietice. Primul ministru a fost obligat să demisioneze în urma unor proteste de stradă care au degenerat în violențe armate. Deja obișnuitul comunicat sec anunța căderea guvernului: „Aseară președinția Consiliului de Miniștri a dat presei următorul comunicat: Domnul general adjutant Nicolae Rădescu (...) a prezentat astăzi M.S. Regelui demisiunea cabinetului care a fost primită. Suveranul a început consultările în vederea constituirii noului guvern (...) cu șefii de partide (...). Șefii de partide au expus suveranului punctul de vedere asupra rezolvării crizei de guvern. Se va constitui tot un guvern de colaborare”¹⁷. Deci, teoretic, un al treilea guvern de „largă concentrare democratică” urma a se constitui, desigur fără nicio garanție de rezolvare a crizei politice.

Pentru preluarea totală a puterii extrema stângă avea nevoie de un premier al său, motiv pentru care a folosit toate mijloacele în vederea forțării demisiei primului ministru. Manifestațiile organizate împotriva premierului degenerau frecvent în violențe și erau urmate

¹⁴ „Viitorul”, Ediție Specială, an XXXI, nr. 9427, 16 februarie 1945.

¹⁵ „Viitorul”, nr. 9424, 12 februarie 1947, p. 1.

¹⁶ Ioan Scurtu, *Istoria Partidului Național-Țărănesc*, București, Editura Enciclopedică, 1994, p. 427.

¹⁷ „Universul”, an 62, nr. 49, 2 martie 1945, p. 1.

de întruniri ale simpatizanților *Frontul Național Democrat*¹⁸ organizate pentru a condamna, paradoxal, violența: „(...) cetățenii adunați azi, 1 martie 1945 își exprimă ura lor contra asasinatelor săvârșite în Piața Palatului din ordinul lui Rădescu și a clicei reacționare sprijinită de Maniu în contra populației pașnice care a manifestat sâmbătă 24 februarie a.c. pentru un guvern FND, pentru democratizarea țării și pentru distrugerea definitivă a fascismului. Clica reacționară care apăra pe moșieri și criminali de război, pe hitleriști și legionari, văzând că masele largi ale poporului se strâng sub drapelul FND, că țărani sprijiniți de FND aplică reforma agrară prin propriile lor forțe, că armatele aliate distrug fiara hitleristă în bârlogul ei, trece la asasinat direct în masă, utilizând resturi ale bandelor legionare cu scopul de a înăbuși elanul de luptă al fasciștilor, pentru ca astfel să-ți prelungească agonia. Eroismul maselor și a conducătorilor din FND rămași în Piața Palatului sub focul rafalelor de mitraliere, desolidarizarea unor înalți comandanți militari de politica personală a lui Rădescu a dovedit hotărârea tuturor de a duce lupta până la capăt pentru alungarea din fruntea țării a tuturor reacționarilor din conducerea partidelor istorice. În contra criminalilor cari au asasinat muncitorii de la Malaxa, pe cetățenii democrați din Piața Palatului și din Provincie, pentru a bara drumul bandelor legionare care scot capul din văgăunile în care i-a aruncat actul de la 23 august, pentru ca niciodată să nu se mai întoarcă regimul de teroare al moșierilor și al reacționarilor, suntem hotărâți de a duce lupta pentru înscăunarea unui guvern de largă concentrare democratică în frunte cu domnul Petru Groza, singurul guvern în stare să scoată țara din prăpastie și să asigure libertatea, independența națională și prosperitatea economică. Moarte fascismului! Trăiască guvernul de largă concentrare democratică în frunte cu domnul Petru Groza”¹⁹. Autorul anonim al articolului ne oferă o mostră de elocință patriotardă anunțând în fapt o iminentă schimbare de guvern, chiar și numele viitorului premier. Presiunile care s-au făcut pentru schimbarea lui Rădescu au fost accentuate de vizita lui Vășinski însuși, care a venit la București pentru a-i cere regelui înlocuirea guvernului, „recomandând” un prim ministru în persoana lui Petru Groza. Urmarea? „M. S. Regele a însărcinat pe domnul doctor Petru Groza cu formarea unui guvern de concentrare cu reprezentarea partidelor democratice. Domnul dr. Petru Groza a trecut la consultări în vederea alcătuirii guvernului”²⁰. „(...) guvernul a fost alcătuit azi 6 martie sub președinția domnului Petru Groza (...). Membrii guvernului au depus jurământul de credință în fața Majestății Sale Regelui Mihai I la orele 19,30. (...) imediat după depunerea jurământului domnul dr. Petru Groza, președintele Consiliului de Miniștri a avut o întrevedere cu domnia Andrei Ianuarevici Vășinski, prim loctiitor al Comisariatului pentru afacerile străine ale URSS și Mareșalul Rodion Malinovski. Măine la orele 10,30, Consiliul de Miniștri se întrunește sub președinția domnului prim ministru dr. Petru Groza care a spus: Sunt bucuros că Suveranul a înregistrat vocea poporului și astfel Regele și poporul se găsesc pe linia actului istoric de la 23 august”²¹. Numai că întâi Suveranul și apoi poporul aveau să înțeleagă mai târziu cotitura care s-a produs la 6 martie 1945, data schimbării regimului politic. De fapt o parte a poporului

¹⁸ Stelian Neagoe, *Istoria politică a României între anii 1944-1947. Crestomația tranziției dintre două dictaturi*, București, Editura Noua Alternativă, 1996: Frontul Național Democrat se constituie la 12 octombrie 1944 și era alcătuit din Partidul Comunist Român și sateliții săi care vor sfârși prin a fi înghițiți de acesta.

¹⁹ „Universul”, an 62, nr. 50, 3 martie 1945, p. 3.

²⁰ „Universul”, nr. 51, 4 martie 1945, p. 1.

²¹ „Universul”, nr. 54, 8 martie 1945, p. 1.

înțelegea prea bine ce se întâmplă și în disperare de cauză a protestat extremist și reprobabil împotriva noii puteri. Chiar în ziua investiturii noului guvern s-a produs un atentat la viața șefului de cabinet al ministrului Rădăceanu: „Aseară la ora 6 în timp ce domnul M. Rodman, șeful de cabinet al domnului ministru al muncii se înapoia spre casă în strada Apostol Mărgărit, dintr-o mașină care mergea în viteză s-au tras câteva focuri de revolver asupra sa. Gloanțele au nimerit în servieta domnului Rodman, de unde au ricoșat fără a-l răni”²². Acest act criminal era preludivul unei agitate vieți politice al cărui punct culminant urma să fie reprezentat de necesitatea organizării alegerilor generale. Despre acestea și despre poziția Partidului Comunist față de alegeri, Miron Constantinescu spunea: „(...) Alegerile în trecut însemnau desființarea libertăților pentru clasa muncitoare, pentru avangarda clasei muncitoare de a-și spune cuvântul și de a-și pune candidații înseamnă înșelarea, coruperea maselor pentru a vota pentru anumite partide străine de nevoile și năzuințele lor. Pentru prima dată în țara românească masele vor putea vota la alegerile acestea în interesul lor pentru revendicările lor, pentru realizarea năzuințelor lor. Alegerile acestea se vor ține în condițiuni deosebite, în condițiunile terminării victorioase a războiului împotriva imperialismului hitlerist german și împotriva militarismului japonez (...). Ele vor însemna o bătălie între forțele democratice și reacțiune, o bătălie pe care forțele democratice trebuie s-o câștige în întregime și reacțiunea să iasă din această bătălie complet zdrobită politicește (...). Pregătirea alegerilor înseamnă a ști, a rezista, a cunoaște toate nevoile, toate năzuințele maselor și a ști să legăm rezolvarea acestor nevoi, rezolvarea acestor năzuințe de lupta noastră politică și de lupta noastră electorală”²³. Discursul marxist și cu iz sociologic muncitoresc al lui Constantinescu nu era întâmplător și pentru a oferi o aparență de libertate de exprimare în campania electorală și o egalitate de șanse a partidelor politice, la începutul anului 1946 a fost reaprobată apariția ziarelor partidelor de opoziție. *Viitorul* a fost înlocuit cu *Liberalul*, care împreună cu *Dreptatea* au rezistat pe piață până în vara lui 1947.

În 1946 campania electorală a început furtunos, iar polemicile între forțele politice s-au reluat și mai acide. Practicile electorale ale uneia dintre tabere erau cu mare atenție urmărite de cealaltă iar neregulile erau sancționate în paginile ziarelor sale. De exemplu *Dreptatea* de joi 4 iulie 1946 publica în facsimil dispozițiile secretarului județean al organizației *Frontul Plugarilor* – Blaj, Virgil Mărgineanu: „Vă trimitem un număr de bucăți manifeste: puncte de program și manifestul litografiat. Le veți distribui imediat la fiecare comună pentru a fi afișate, organizând echipe de paza lor. Acei cari vor fi prinși rupând manifestele să fie bătuți măr, pentru a se învăța minte și a nu mai comite nelegiuiri de acest soi”²⁴. În numărul de sâmbătă 6 iulie 1946, din paginile aceluiași ziar aflăm cum pregătea guvernul alegerile: „(...) Arestările ilegale au devenit din ce în ce mai numeroase, agresiunile se țin lanț, iar asasinatele politice s-au ridicat de la o vreme încoace până la un procent înspăimântător (...). Cetățeanului îi este interzis orice; este contravenient în orice clipă, în tramvai, pe stradă, la birou, acasă (...). La Brașov, la Constanța, Timișoara și Bacău, iar acum în urmă la Bârlad, unde a căzut răpus de gloanțele comuniștilor profesorul Pârvu – teroarea dezlănțuită a atins punctul culminant (...). Cât de curioase și de neînțelese mi se par cuvintele domnului dr. Petru

²² „Universul”, nr. 53, 7 martie 1945, p. 2.

²³ „Universul”, nr. 242, 22 octombrie 1945, p. 5.

²⁴ „Dreptatea”, an XXI, seria a III-a, nr. 122, 4 iulie 1946, p. 3.

Groza, rostite sentențios la una din numeroasele întruniri pe care le convoacă în provincie: *Mă ridic împotriva violențelor!* Reținem cu toată condescendența humorul irezistibil al premierului, dar îl apreciem ca atare”²⁵.

Dacă Partidul Național Țărănesc putea să combată măcar în scris prin oficiosul său metodele folosite de guvern pentru a câștiga alegerile, nu același lucru se poate spune despre celelalte partide de opoziție ale căror organe de presă au dispărut efectiv pe perioada campaniei electorale. Este cazul liberalilor lui Brătianu, ale căror ziare *Liberalul* și *Flamura Liberală* au fost suspendate și al Partidului Social Democrat Independent al lui Constantin Titel Petrescu, căruia i-a fost interzisă gazeta *Lumea Nouă*, iar *Omul liber* nu a primit autorizație de publicare. Astfel liberalii și social democrații independenți au fost obligați să publice în 1946 și chiar în 1947 comunicate în organul de presă al PNT, care continua să demaște acțiunile teroriste ale guvernului fiind zilnic în pericol de suspendare. În numărul de miercuri 10 iulie 1946 titra cu litere de-o șchioapă: „În numele democrației, prietenii domnului Emil Bodnăraș au dezlănțuit o teroare furibundă în Bucovina. Tentativa de asasinat de la Rădăuți – S-au tras focuri de armă asupra vicepreședintelui organizației județene a PNT”²⁶, iar în București „(...) Agenții guvernului devastează sediile național-țărăniști (...) Bande comuniste înarmate și motorizate au pătruns (în sediul din strada Dristor) înăuntru în timp ce se ținea obișnuita ședință, devastând localul, rănind 10 persoane (...) Pagube de milioane, panică între locatari”²⁷. Este momentul unei apropieri a forțelor de dreapta, iar Constantin I. C. Brătianu i s-a alăturat lui Iuliu Maniu și împreună au dat publicității prin intermediul *Dreptății* „un violent protest adresat primului ministru”: „Domnule președinte, în ziarele de ieri a apărut un comunicat oficial al Ministrului de Interne prin care conducerile PNT și PNL sunt învinuite de a fi acordat sprijinul lor unor organizațiuni subversive, care ar fi intenționat să provoace un adevărat război civil, punând în pericol Siguranța Statului (...). Cenzura împiedică sistematic presa noastră să răspundă la aceste acuzațiuni (...). PNT și PNL care au dus întotdeauna și sub alte regimuri de dictatură o acțiune fățișă și la lumina zilei, resping în modul cel mai hotărât acuzațiunile aruncate fără nici un temei și fără nici o dovadă (...). Țara și Opinia Publică nu pot rămâne însă sub impresia unor asemenea manevre. Am însărcinat pe reprezentanții noștri în guvern ca să ceară imediat convocarea unui Consiliu de Miniștri în acest scop și așteptăm răspunsul dumneavoastră în această privință (...).”²⁸. Răspunsul premierului nu a venit dar a apărut o reacție a Partidului Comunist la apropierea liderilor dreptei, într-o formă neașteptată, aceea a unificării tuturor forțelor politice de stânga și extrema stângă în Blocul Partidelor Democratice, care lua locul Frontului Național Democrat. Referitor la această transformare opoziția spunea că „PCR nu îndrăznește să înfrunte sub firma proprie, cu program autentic și prin frunțașii lui autorizați votul maselor alegătoare. Acesta este adevărul. Pentru a-l camufla Comitetul Central Executiv a inventat FND și apoi după compromiterea acestuia BPD. Ambele formule ascund panică față de unanimitatea sentimentului public în intenția de a păcăli pe naivii încă neorientați...”²⁹.

²⁵ „Dreptatea”, nr.124, 6 iulie 1946, p. 2.

²⁶ „Dreptatea”, nr. 128, 10 iulie 1946, p. 3.

²⁷ „Dreptatea”, nr. 148, 30 iulie 1946, p. 4.

²⁸ „Dreptatea”, nr. 149, 31 iulie 1946, p. 1.

²⁹ „Dreptatea”, nr. 159, 10 august 1946, p. 1.

În ciuda acestor evidențe, BPD își continua imperturbabil planul de câștigare a alegerilor prin metode abuzive redade de Iuliu Maniu într-un protest privitor la libertatea alegerilor, din 25 septembrie 1946, în care arăta că: „(...) nu se poate concepe libertatea alegerilor fără ca toate partidele să nu aibă drepturi egale în desfășurarea propagandei electorale (...). În fiecare zi posturile noastre de radio transmit propaganda guvernului (...). Legea electorală a înființat comisia electorală centrală, care nu poate fi decât una singură. D. Ministru de Război, înființând o altă comisie electorală centrală, tot ca un organ politic, a adus o gravă atingere legii electorale menită să creeze confuzie. Protestăm împotriva înființării acestei comisiuni a cărei desființare imediat o cerem (...)”³⁰.

Alegerile au avut loc la 19 noiembrie 1946 și au fost catalogate de opoziție drept un fals grosolan. „(...) le-am votat și ce-a ieșit (listele electorale, n. n.)(...). Să nu ne pierdem însă încrederea în viitorul acestei țări nu străbate azi întâia oară vremuri vitrege (...)”³¹, se scria în paginile *Dreptății* la 23 noiembrie. „La 19 noiembrie țara și-a spus cuvântul. În proporția îngăduită românilor au răspuns chemării (...). Glorie ție alegător român!”³².

Au apărut însă și acuze directe de fraudă: „Falsificatorii alegerilor chemați în fața justiției de PNȚ”³³; „Victorie comunistă (...). Voința populară a fost înăbușită. Alegerile au fost fictive. Suveranul, obligat să țină alegeri a trebuit să-și îndeplinească un angajament cu caracter internațional. Nici un moment însă n-a fost în intențiunea sa de a consulta în mod real voința cetățenilor (...). Și totuși comuniștii au învățat ceva. Milioanele de voturi împotriva lor, deși nu au fost comunicate oficial le-au arătat ce gândește poporul român. Mai devreme sau mai târziu se va face dreptate. Comuniști, frica voastră a sporit (...)”³⁴.

Toate protestele opoziției au fost zadarnice: buletinele de vot incriminate au fost arse conform legii, alegerile au fost validate și noul guvern, condus tot de Petru Groza și-a intrat în atribuțiuni. Deoarece în țară orice acțiune era zadarnică, iar contactul opoziției cu Occidentul se realiza din ce în ce mai greu, conducerea țărănistă a hotărât ca un grup de lideri să meargă peste hotare pentru a arăta opiniei publice internaționale ce se petrece în România.

Urmarea? „Ion Mihalache și alți membrii ai PNȚ arestați în momentul când vroiau să fugă din țară cu avionul. Ministrul Afacerilor Interne comunică: Pătrunși de ură împotriva regimului democrat și urmărind răsturnarea acestui regim, fiind amestecați în acțiunile criminale ale unor elemente dușmane ale poporului român și temându-se de răspunderi în fața justiției și a mâniei populare pentru nelegiuirile săvârșite, mai mulți conducători ai PNȚ urmând ordinul direct al lui Iuliu Maniu au încercat în ziua de 14 iulie 1947 să fugă într-o țară străină pentru care scop au corupt piloți din aviația militară. Organele Siguranței Statului au arestat în ziua de 14 iulie ora 7 pe aerodromul Tămădău, la 46 km de București, în momentul când încercau să se îmbarce pe conducătorii PNȚ și pe complicii săi (...)”³⁵. Această încercare nereușită de fugă a fost un foarte bun prilej de declanșare a unei anchete împotriva Partidului Național Țărănesc. Iuliu Maniu a fost arestat, iar la 29 iulie 1947 partidul său a fost dizolvat. O dată cu el dispărea și organul de presa al partidului care fusese cel mai vocal față

³⁰ „Dreptatea”, nr. 188, 25 septembrie 1946, p. 1.

³¹ „Dreptatea”, nr. 237, 23 noiembrie 1946, p. 1.

³² „Dreptatea”, nr. 238, 24 noiembrie 1946, p. 1.

³³ „Dreptatea”, nr. 243, 2 decembrie 1946, p. 4.

³⁴ „Dreptatea”, nr. 244, 3 decembrie 1946, p. 3.

³⁵ „Universul”, an 64, nr. 159, 17 iulie 1947, p. 1.

---

de guvernul Groza și Partidul Comunist. Opoziția politică era înfrântă în România, iar partidul unic care va instaura dictatura nu va tolera decât ziarele lui oficiale.

BIBLIOGRAFIE:

„Dreptatea”, 1944-1946.

„Monitorul Oficial”, partea I, anul CXII, nr. 219, 22 septembrie 1944.

„Universul”, 1945-1947.

„Viitorul”, 1945-1947.

Georgescu, Titu, *România în istoria Europei*, București, Editura Holding Reporter, 1997.

Neagoe, Stelian, *Istoria politică a României între anii 1944-1947. Crestomația tranziției dintre două dictaturi*, București, Editura Noua Alternativă, 1996

Sănătescu, Constantin, *Jurnal*, București, Editura Humanitas, 1993.

Scurtu, Ioan, *Istoria Partidului Național-Țărănesc*, București, Editura Enciclopedică, 1994.